

**Hädaolukorra seaduse ja sellega seonduvalt
teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu
kooskõlastamine**

Täname, et edastasite Siseministeeriumile (edaspidi SiM) hädaolukorra seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus eelnõu (edaspidi *eelnõu*) kooskõlastamiseks.

Eelnõuga täiendatakse hädaolukorra seadust (edaspidi HOS) §-ga 14¹ ning määratakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/2747, millega luuakse siseturu hädaolukorra ja vastupanuvõimega seotud meetmete raamistik ning muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 2679/98 (siseturu hädaolukorra ja vastupanuvõime määrus) (edaspidi IMERA) kohane teabevahetuse keskasutus ja riiklik ühtne kontaktpunkt.

Kooskõlastame eelnõu järgmiste märkustega arvestamise korral.

1. Toome esmalt välja põhimõttelise probleemipüstituse rolliselguse osas. Eelnõu kohaselt hakkab IMERA teabevahetuse keskasutuse (edaspidi ka CLO) ja riikliku ühtse kontaktpunkti (edaspidi ka SPC) ülesandeid täitma Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (edaspidi MKM), kes võib halduslepingu alusel anda ülesande täitmise Eesti Varude Keskusele (edaspidi EVK). Seletuskirjast selgub, et EVK-l puudub erinevatel põhjustel võimekus kõiki ülesandeid täita ja EVK-le jääb pigem koordineeriv roll ja ülesandeid täidavad vastavad pädevad asutused, sh Häirekeskus. Eriti jääb rollijaotus selgusetuks seletuskirja mõjude osas (käesoleva kooskõlastuskirja punkt 11). Palume läbivalt küsimus üle vaadata.

Rollijaotuse osas on vastuolu nt seletuskirja lk 3, kus on toodud, et hädaolukorra ajal käib ettevõtjate ja kodanike nõustamine ühtse kontaktpunkti ehk Eesti Varude Keskuse kaudu. Samas on punktis 6 „Seaduse rakendamise seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud“ toodud, et Häirekeskus täidab nõustamistegevusega seotud ülesandeid, sh jagab vajadusel ettevõtjatele ja kodanikele asjakohast informatsiooni. Palume seletuskirja täiendada ning lisada üheselt arusaadav selgitus, milline asutus tulevikus SPC rolli täitma hakkab.

Seletuskirja lk-l 5 on toodud, et SPC-d tegutsevad kogu hädaolukorra vältel ja peavad suutma vastata ka piiriülesele sihtrühmale, sh töötajate ja nende esindajate päringutele. Seletuskiri on kohati vastuoluline, aga on võimalik välja lugeda, et osasid SPC ülesandeid hakkab täitma Häirekeskus. Palume seletuskirjas täpsustada, et kuidas on mõeldud Häirekeskuse tegevused piiriülestele sihtrühmadele info jagamise osas.

Siseministri 03.10.2014.a määruse nr 43 „Häirekeskuse põhimäärus“ § 8 kohaselt on Häirekeskuse tegevusvaldkond hädaabiteadete ning abi- ja infoteadete menetlemine, mis on oma olemuselt laia kohaldamisalaga. Arvestades IMERA eesmärki toetada EL siseturu toimimist ulatuslike kriiside ajal, tagades kaupade, teenuste ja isikute vaba liikumise ning kriisis oluliste kaupade ja teenuste kättesaadavuse, näeme selget vajadust täpsemate juhiste ja juhendite järele, sest teemade valdkond on lai ning Häirekeskusel puudub varasem kogemus sellises mahus uue info jagamisel. Olemas on COVID kriisi kogemus meditsiinivaldkonnast, aga antud juhul oleks tegu mitmeid sektoreid hõlmava kriisiga, mistõttu on vajalik välja töötada selged juhendmaterjalid töökorralduse ja info jagamise osas.

2. Järgnevalt juhime tähelepanu ebaselgusele rollijaotuse osas olukorras, kus nii CLO kui SPC ülesandeid täidab sama asutus. HOS § 14¹ lg 1 kohaselt hakkab IMERA CLO ja SPC ülesandeid täitma MKM. IMERA art 8 lg 2 p b kohaselt vastutab liikmesriigi CLO kontaktide, koordineerimise ja teabevahetuse eest selle liikmesriigi asjaomaste asutustega, eelkõige artiklis 24 osutatud riiklike ühtsete SPC-dega. IMERA art 24 seab nõuded liikmesriigi ühtsetele kontaktpunktile. Arvestades eeltoodut jääb arusaamatuks, kas määruse mõttes saab teabevahetuse keskasutus ja liikmesriigi ühtne kontaktpunkt olla üks ja sama asutus, sest IMERA art 8 lg 2 p b kohaselt vastutab teabevahetuse keskasutus kontaktide, koordineerimise ja teabevahetuse eest riiklike ühtsete kontaktpunktidega. Palume selles osas seletuskirja täiendada. Küsimus töökorralduse osas on ka juhul, kui HOS § 14¹ lg-d 2-4 alusel antakse nii CLO kui ka SPC-ga seotud ülesanded halduslepinguga MKM-ilt EVK-le.
3. HOS § 14¹ lg 5 kohaselt on MKM-il ja EVK-l õigus saada IMERA ülesannete täitmiseks teavet valitsusasutustelt, valitsusasutuse hallatavatel riigiasutustelt ja riigi andmekogudest. Palume seletuskirja täiendada ja tuua näiteid, millist infot asutustelt võidakse küsida ja kuidas see koostöö tulevikus toimub.
4. Seletuskirja kohaselt järgitakse riigisaladuse tasemel teabe käitlemisel riigisaladuse ja salastatud välisteabe seadust ning selle alusel kehtestatud turvanõudeid. Seetõttu toimub IMERA raames riigisaladuse töötlemine MKM-i ruumides, kuna EVK-l nõuetekohased tingimused vastavaks töötlemiseks puuduvad. Seletuskirjast jääb arusaamatuks, kuidas see praktikas toimub. Kuivõrd IMERA-t puudutavaid andmeid hakatakse jagama kriisiohje haldusplatvormil (edaspidi ECMP), siis ei selgu seletuskirjast, kas MKM-il hakkab samuti olema nimetatud platvormile ligipääs. IMERA eeldab liikmesriikidelt ajakohast ja kiiret reageerimist ning teatud juhtudel julgeolekuga seotud teavet, mis omakorda eeldab riigisaladuse töötlemise võimekust. Mõistame, et seletuskirjas ei ole võimalik kõiki tööprotsesse avada, aga olemasoleva info ja selgituste põhjal ei ole SiM-l veendumust, et tööprotsessid ja asutustele kaasnevad ülesanded on lõpuni läbi mõeldud, sh on hinnatud pädevatele asutustele kaasnevad mõjud. Palume tööprotsesse täiendavalt selgitada.
5. Seletuskirja lk-l 2 on toodud, et eelnõu on seotud tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõuga, mille § 195 kohaselt kavandatakse HOS kehtetuks tunnistada. Kui HOS tunnistatakse kehtetuks, kas teabevahetuse keskasutuse ja riikliku ühtse kontaktpunkti sätted viiakse samas sõnastuses üle või muutub selles osas midagi. Palume seletuskirja täiendada.
6. Seletuskirja lk-l 3 on kirjas, et seadusemuudatused toetavad eelkõige järgmiste IMERA meetmete rakendamist, sh tarneahelate jälgimine ehk seire valvsusrežiimi ajal.

Eelnimetatud kohustust täidavad pädevad asutused. Palume selles osas seletuskirja mõjude osa täiendada ning hinnata võimalikku kaasnevat mõju pädevatele asutustele.

7. Seletuskirja lk-l 5 on antud ülevaade IMERA institutsionaalsest raamistikust, sh IMERA nõukojast, kuhu määratakse igast liikmesriigist üks esindaja koos asendusliikmega. Seletuskirjast ei selgu, millise asutuse määrab Eesti IMERA nõukoja (asendus)liikmeks. Palume seletuskirja täiendada või kui Eesti IMERA nõukoja liige on muus õigusaktis määratud, palume sellekohane info kajastada ka käesolevas seletuskirja.
8. Seletuskirja lk-l 6 on kirjas, et valmisoleku toetamiseks arendab Komisjon ECMP-d, mis hakkab toimima IMERA keskse teabevahetus- ja koordineerimisvahendina. Platvorm võimaldab reaalajas teabe jagamist, dokumentide vahetust, menetluste haldamist ning ametkondade vahelist koostööd Komisjoni ja liikmesriikide vahel. ECMP esimene prooviversioon valmib 2025. aasta lõpuks ning süsteemi hakatakse täismahus kasutama 2026. aasta keskel. Seletuskirjast ei selgu, kas platvormi kasutamisel kaasnevad ka liikmesriikidele kulud. Kui kulusid ei kaasne, palume sellekohane selgitus lisada seletuskirja.
9. Seletuskirja lk-l 11 punktis 3.4.1 vastavushindamisest ajutise erandi tegemise võimaldamine on toodud, et käesolev eelnõu keskendub nõutud pädeva asutuse määramisele, et võimaldada terviklikult rakendada EL ühtlustatud õigusaktidesse lisatud hädaolukorramenetlusi. Palume lauset täpsustada ja lisada konkreetne viide, millise EL õigusakti kohane pädev asutus, sest seletuskirjas on termin „pädev asutus“ mitmeti tõlgendatav.
10. Seletuskirja lk-l 13 on toodud, et EVK ülesanne CLO-na on üles ehitada siseriiklik teabevahetussüsteem, sh kaardistada pädevad asutused, et tagada valvsus- ja siseturu hädaolukorra režiimides kiire ja tõhus koostöö ja teabevahetus Komisjoniga ja teiste liikmesriikide CLO-dega. Püsivat ööpäevaringset (24/7) valmisolekut EVK-le ei looda. IMERA on siseturu hädaolukorra ja vastupanuvõime määras. Kui hädaolukord peaks juhtuma, peab liikmesriik tagama 24/7 valmisoleku- ja reageerimisvõimekuse. Tulenevalt eeltoodust palume seletuskirja täiendada selgitusega, milline asutus ja kuidas ööpäevaringse valmisoleku tagab ning kuidas toimub sellekohane infovahetus EVK-ga.
11. Juhime tähelepanu, et seletuskirja kulude osa on vastuoluline. Seletuskirja lk-del 13-14 punktis 6 seaduse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused on toodud eeldatavad kulud ja tulud ja märgitud, et EVK-poolt CLO ja SPC ülesannete täitmine eeldab mitmeid haldusfunktsioone, mis nõuavad sh spetsiaalset IT-võimekust turvaliseks teabevahetuseks ja dokumendihalduseks. Samas on öeldud, et EVK kasutab turvaliseks andmete vahetamiseks ECMP-d ning IMERA raames siseriiklikuks teabevahetuseks eraldi riiklikke IT-arendusi ega liidestusi ei planeerita ning kulud on arvestatud ilma nendeta. Artikli 44 kohane SPC veebileht kriisimeetmete selgitamiseks kasutatakse kriis.ee veebilehe.

Seletuskirjas on märgitud, et CLO ja SPC ülesannete täitmine eeldab EVK-sse vähemalt kahe uue ametikoha loomist, sh kriisikordineerimise ja andmeanalüüsi valdkonnas. EVK prognoositav kulu on umbes 0,3 miljonit eurot aastas, mis sisaldab personali-, arendus- ja halduskulusid ning on vajalik, et täita IMERA-st tulenevad kohustused selle rakendamise hetkest alates. Kulude arvestus on tehtud eeldusel, et ülesanded ei hõlma ööpäevaringsevalmiduse loomist, riigisaladuse tasemel teabe töötlemist ega riiklikke IT-arendusi.

Ühes lõigus on toodud, et andmete vahetamiseks kasutatakse juba olemasolevaid vahendeid ja võimekusi. Samas märgitakse teises lõigus, et EVK prognoositav kulu on umbes 0,3 miljonit eurot aastas, mis sisaldab personali-, arendus- ja halduskulusid ning on vajalik, et täita IMERA-st tulenevad kohustused. Lisaks selgub seletuskirjast, et EVK tegevused piirduvad CLO ja SPC osas koordineerimisega ning enamus ülesanded suunatakse täitmiseks pädevatele asutustele.

Lisaks on seletuskirjas märgitud, et SPC praktilise nõustamistegevusega ettevõtjatele ja kodanikele tegeleb Häirekeskus, lähtudes pandeemiaaegsest väljakujunenud praktikast. Kuna nõustamistegevus toimub olemasolevate struktuuride ja pädevuste raames, ei ole Häirekeskuse poolt nõustamisteenuse pakkumiseks vaja ette näha täiendavaid ressursse. Arusaamatuks jääb kulude arvestus, kui EVK roll piirduv andmete koondamise ja koordineerimisega. Samal ajal asjakohane info, mida hädaolukorras on vaja erinevatele osapooltele jagada, tuleb pädevatelt asutustelt. Pädevad asutused peavad läbi mõtlema töökorralduse, üldsusele jagatavad sõnumid ehk et nende asutuste töökoormus kasvab. Siseministeeriumi hinnangul ei ole hetkel esitatud kulude arvestus täpne ja palume selle korrastada.

Tulenevalt eeltoodust palume täpsustada seletuskirja kulude osa ning analüüsida mõjusid pädevatele asutustele, sh Häirekeskusele, ning kas ja kui palju on vaja muuta asutuste riskianalüüse ja hädaolukorra lahendamise plaane, kes IMERA-t rakendama peavad.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Igor Taro
siseminister

Teadmiseks:
Häirekeskus

Merike Ring
merike.ring@siseministeerium.ee

Kai Reinhold
kai.reinhold@siseministeerium.ee